

Drammelstrupgård, Drammelstrupvej 8. Foto fra 1961.

For længe siden

- Livet i Drammelstrup – som jeg husker det

AF JØRGEN GLEERUP – *Fra Sønderhald Egnsarkivs Årsskrift 2018*

For et par generationer siden var der næsten en kvart million landbrug i Danmark, og en femtedel af den arbejdende befolkning var tilknyttet landbruget. I dag er langt de fleste bondegårde forsvundet. Der er nu færre end titusind heltidsbedrifter tilbage, og dag for dag falder antallet af disse. Det bondesamfund, som mange af os har rødder i, er der ikke mere. Den virkelighed er også med til at tegne billedet af min fødeby, Drammelstrup. Men da jeg var lille, var landbruget stort!

En porcelænsskål

På bordet i mit kontor står en porcelænsskål. 3 bølger bevidner, at det er kongeligt porcelæn – og motivet, der er malet på den, er en buket af påskeliljer. Den skål stod altid på bordet i vores hjem, men da min mor nogle få år, før hun døde, måtte flytte til Møllehjemmet i Auning, mente hun, at jeg burde have den skål, fordi den fortæller noget af min historie. Grunden til det skyldes en tekst malet på skålens underside. Der står: 24. juli 1955. Den dag fyldte min mor 28 år, og den dag lånte min mor og far min bedstefars Chevrolet model 1933, og kørte en tur rundt på Djursland for at fejre dagen, og jeg skulle så passes af mine bedsteforældre. Den dag ændredes mit liv dramatisk.

Kørerne var, som fast rutine, efter morgenmalkningen blevet koblet sammen og trukket op til indhegningen i marken, og når det i den sene eftermiddag igen blev malketid, blev de på samme måde hentet tilbage til kostalden, hvor kraftfoderet og malkemaskinen ventede. Udenfor enhver kostald var der altid en dyng sand, som efter den daglige udmugning blev strøet på kostaldens gang. Sådan var det også hos os. Den sanddyng var min "sandkasse", så

der sad jeg og legede. Men ingen havde set mig, og da køerne kom fra marken og blev koblet fra hinanden, skabte et øjebliks uopmærksomhed stor dramatik. Jeg kom i klemme. Køerne løb over mig, jeg fik åbent kraniebrud og blev med udrykning kørt til Neurokirurgisk Afdeling på Aarhus Kommunehospital. Her lå jeg efter sigende på operationsbordet i flere timer. Det var alvorligt.

Min første erindring er derfor fra en hospitalsstue på Kommunehospitalet. I hvert fald mener jeg at kunne huske den stue. Jeg kan stadigvæk se de andre børn på stuen. En strithåret drengovre i sengen i det ene hjørne, husker jeg specielt. I virkeligheden var jeg vist ikke gammel nok til at, jeg skulle kunne huske noget fra den tid, men jeg har læst mig frem til, at børn, der bliver udsat for en stor traumatisk oplevelse i de første barndomsår, på forunderlig vis kan fremkalde klare erindringsbilleder af disse oplevelser. Derfor husker jeg hospitalsbillederne fra nogle sommeruger bag de røde mure ved Nørrebrogade i Aarhus i 1955.

Jeg kom godt over det. Uheldet den gang fik ikke den store indflydelse på min barndom eller mit senere voksenliv. Dog havde jeg en helt særlig angst for slagtermester Juul Knudsen og Gunnar Barber. De to gik nemlig i hvide kitler ligesom de læger, som jeg havde stiftet et ikke særlig heldigt bekendtskab med på hospitalet i Aarhus. De hvidklædte tog mig væk fra min mor.

Senere blev jeg i drengeårene gentagne gange indprentet forsigtighed, når der skulle spilles fodbold og håndbold, og endnu senere mente sessionslægen på Auning Kro, at jeg havde "huli hovedet" og derfor ikke skulle aftjene min værnepligt. Det sidste har jeg aldrig været ked af!

6. juni

Den 5. juni 1953 fik Danmark en ny revideret Grundlov. Hovedformålet var en afstemning om en ændret arvefølge i kongehuset. Derfor blev prinsesse Margrethe fra den dag kongerigets tronfølger. Den begivenhed stod at læse med store typer på avisernes forsider dagen efter, lørdag den 6. juni. Der stod også, at der var afgørende fredsforhandlinger i gang mellem Nord- og Sydkorea. Der blev aldrig sluttet fred efter Koreakrigen, og det har de seneste års spændinger, atomtrusler og topmøder tegnet aktuelle billeder af.

Imit liv var det vigtigste, der skete den 6. juni 1953, imidlertid, at jeg blev født, kl. 3 om eftermiddagen i Folkestuen på Drammelstrupgård. Folkestuen var midlertidigt omdannet til soveværelse for mine forældre.

Den 28. juni blev jeg døbt i Fausing Kirke, og naturligvis skulle begivenheden foreviges med fotos. Dog ikke i kirken, men derhjemme i haven, denne varme junisøndag. Min far var meget mod sin vilje blevet beordret i sit bryllupstøj, kjole og hvidt, hvilket på ingen måde bekom ham godt. Derfor skyndte han sig, straks efter kirkegangen, at skifte til noget mere bekvemt. Men stadstøjet måtte igen på, da der skulle tages diverse fotos af dåbsbarnet og forældrene, og da var det, at min far havde glemt en vigtig detalje: De sorte sko. Han fremtræder derfor på det sort/hvide foto i kjole og hvidt og sandaler. Det har siden affødt en vis munterhed i vores familie.

Mine forældre byggede hus ved siden af gården, og jeg – og mine brødre, Erik og Knud, fik lov til at vokse op så at sige midt mellem to generationer – bedsteforældrene Helene og Kresten på gården og vore forældre Sigrid og Pouli vores barndomshjem, rødstensvillaen ved siden af. Det var et stort privilegium at være barn der.

Landmandsliv

Der var 8 gårde i Drammelstrup, samt en række mindre ejendomme og huse. På alle gårdene blev der drevet traditionelt landbrug med kvæghold og svineavl.

Fedesvinene blev leveret til Andelssvineslagteriet i Allingåbro. Der var dengang aldrig tale om at veje grisene. Min bedstefar havde en snormed to knuder på. Snoren blev ved fodertruget bundet rundt om grisen, og når knuderne nåede hinanden, var grisen "tjenle" – færdig til slagtning. Vognmand Boje i Allingåbro blev kontaktet, og svinene kørt fra gården til slagtning med nummer 66 pighamret ind i låret, så man på slagteriet kunne se, hvor afregningen skulle sendes hen. Slagteriet i Allingåbro var dengang egnens største arbejdsplads.

Den nymalkede mælk blev af mælkekusken, Kresten Hjulmand, kørt fra gårdene til Andelsmejeriet i Fausing. Han havde to nordbakker til at trække gummivognen med mælkejungerne. Det var særlige dage, når man som 6-7 årig fik lov til at holde hestens tømmer til næste stop på turen, Karl Nyborgs ejendom, og en ekstra stor oplevelse, på de dage, hvor min del af mælketuren fik lov til at strække sig helt over til Edvard Møllers gård. Så løb jeg både glad og stolt over markerne hjem.

Landbrugsmaskiner var dyre i anskaffelse, så ofte var flere af landsbyens landmænd fælles om nogle af landbrugsredskaberne. Det samme fællesskab herskede, når der skulle holdes storvask, og den fællesejede vaskemaskine, som kunne spændes efter en cykel, blev fragtet rundt fra vaskehus til vaskehus.

Der var karle og tjenestepiger på gårdene. De boede alt andet end luksuriøst på ofte helt uopvarmede karlekamre og pigeværelser. Ofte måtte karlene efter en lang arbejdsdag i både mark og stald vaske sig i en balje med koldt vand. Set med et tilbageskuende blik var det ganske urimelige forhold at byde sine ansatte. Heldigvis ændrede forholdene sig.

Ved forårstid fik vi altid besøg af Kit-Marius fra Randers. Han sørgede for, at alle vinterskader i vinduerne i både stalde og stuehus blev udbedret. Den lange og høje hæk rundt om haven blev klippet, når Søren Kroer fra Auning lagde vejen forbi. Alt blev naturligvis gjort med en almindelig hækkesaks. Det var et stort arbejde, og på de dage bestod middagsmaden altid af røget flæsk og kartofler med persillesovs, "for det kan Søren så godt li'," bedyrede min bedstemor.

Arbejdshestene var overalt på vej ud af landbruget. I stedet holdt den lille grå Ferguson-traktor sit indtog. Traktorens skabte næsten en slags revolution i markarbejdet på gårdene. Høsten klaredes langt hen af selvbinderen. Kornet blev kørt hjem og tærsket vinteren igennem i laden. Det gav støvede stunder.

Med tiden afløste mejetærskeren dog den del af høstarbejdet. Min bedstefar mente nok, at den gammeldags høst- og tærskemåde var at foretrække. Men en ny generation så helt anderledes på det. Landbruget var, som alt andet i samfundet, i udvikling.

Dagligvarer til landhusholdninger blev for det meste købt via de landture som både købmanden, brugsforeningen og bageren kørte. Købmanden kunne så tillige få bakker af nylagte æg med tilbage, så der ad den vej kunne betales lidt af regningen på kaffe, mel og sukker.

Onsdag stod der altid fisk på menuen, for da kom fiskemester Andersen fra Fjellerup Strand forbi med varevognen fuld af sild, torsk og rødspætter.

Vi spiste til daglig i køkkenet, men om søndagen samledes vi om bordet i stuen. Da havde vi også søndagstøjet på.

Søndagsmenuen var sikkert mere varieret, end jeg husker den. I min erindring fik vi næsten altid stegt kylling med agurkesalat, sovs og kartofler og til dessert citronfromage eller gul budding med kirsebærsovs.

Mens vi spiste skulle vi være stille, for der skulle lyttes til Pressens Radioavis, men efter nyhederne fulgte ugens bedste radioudsendelse, Giro 413. Det må kaldes en særlig slidstyrke, at det radioprogram med lytterønsker stadigvæk kører. Vi sang med på Jeg har min hest, jeg har min lasso, Solitudevej og Fiskerpigens sang, og i 1960 sang vi med Otto Brandenburg om Susanne, Birgitte og Hanne.

Skolen

Samme år begyndte skolen. Vi fulgte Jens Jensens markvej fra Drammelstrup op ad bakken til Drammelstrup Skole. Da 1. klasse begyndte var vi 10 elever, og frk. Kirsten Hansen var vores lærerinde. Hun var en god og afholdt lærer med stor erfaring bag kateteret. Hun havde været ved Drammelstrup Skole så længe, at hun også havde undervist min far i dansk og regning.

Jeg blev meget forelsket i én af de søde piger fra Grund. En dag havde denne 7-årige skønhed ikke de vanlige leverpostejmadder, men boller med smør med i madpakken, og hun udbrød højtlydt: "Se jeg har tandsmør på i dag". Jeg havde aldrig hørt om tandsmør og spurgte troskyldigt, hvor sådan noget kunne købes. Jeg blev til grin, og pigen blev aldrig min skolekæreste.

*Maleri af Drammelstrup Skole. Bygningen i front indholdt to klasseværelser og gymnastikken på loftet.
I forhuset boede en lærers familie og i ene ende forskolelæreren.*

Når jeg kigger på skolebilledet er nogle af klassekammeraterne fra den gang borte. Sådan er det!

I 2. klasse fik vi den pensionerede lærer Jensen fra Fausing. Han lærte os regning så godt, at vi rent faktisk, på det felt, var forud for vore nye skolekammerater på Auning Skole, som vi mødte i 3. klasse i 1962, i det Drammelstrup Skole samme år blev nedlagt.

Resten af skoleårene betød derfor buskørsel med Poul Aages skolebus til og fra Auning Skole. Det blev ofte til lange skolebusture hjemad, men heldigvis ventede der ofte friskbagt franskbrød og varm cacao i køkkenet derhjemme efter en lang skoledag.

Fjernsyn

Vi havde fået fjernsyn, og folk besøgte i fjernsynets barndom hinanden for at samles om dette nye apparat. Sådan var det også i Drammelstrup. Mor bagte kager og bryggede kaffe, og stuen fyldtes af naboer og venner, når Svend Pedersen tonede frem med spørgsmål i Kvit eller Dobbelt, eller TV-Teatret opførte Henry Nathansens skuespil Indenfor Murene. Senere fulgte transmissioner fra Olympiaden i Rom i 1960, hvor ikke mindst målmanden Henry Froms redning af et straffespark i semifinalen i fodboldturneringen gav genlyd

og anledning til snak og beundring. Cirkus Buster samlede alle byens børn foran skærmen i vores stue, og da Volmer Sørensen i TV i Tivoli præsenterede den lille italienske dreng Robertino med sangen O, sole mio, var det stærkt bevægende. Senere sad Grethe Sønck og malkede en rigtig levende ko på Tivolis Koncertsals scene, mens hun sang om Klaus Jørgen, der var rejst til Amerika. En ko på Tivoli Koncertsals scene, det var en utrolig reklame for dansk landbrug lige midt i den bedste sendetid. Men jeg husker, at min bedstefar tørt konstaterede, at hun var bedre til at synge end til at malke.

Berlinmuren blev bygget, vi så det på TV-skærmen og 1960'erne bragte mere uro med Cuba-krisen, mordet på præsident John F. Kennedy i Dallas i Texas og Vietnam-krigen, som næsten blev en slags grum daglig underholdning.

På samme tid lyttede vi til sange med Elvis Presley og Cliff Richard, og fire unge mænd fra Liverpool med langt hår revolutionerede musikken, ikke bare i England, men verden over. Vi havde aldrig hørt eller set noget lignende. Pigerne besvimele til koncerterne, og vi døjede tillige med at udtale gruppens navn.

Verden forandrede sig, og vi så det meste på TV.

Dagligliv

Vi spillede fodbold og gik til spejder. Vi var grønne KFUM-spejdere med alle de oplevelser og lejlighed, det førte med sig. Fodbold var det allerbedste. Vi spillede i Allingåbro Idrætsforening og nåede på et af drengeholdene at tabe 27-1 til arvefjenden Ørsted. Det tog en rum tid at komme sig efter et sådant nederlag.

I gennem flere år stod vintermånederne i dansens tegn, når vi på Sauermilchs Danseskole lærte grundtrinene i både engelskvals og tango. Alt det foregik i salen ved Prahl's Konditori i Allingåbro. Men da vi nåede 7. klasse i skolen blev det alt andet end "moderne" at gå til dans, så vi stillede danseskoene bort.

I salen ved konditoriet foregik også altid Drammelstrup Skoles juletræsfester. Det var hvert år 4. juledag.

Rygning var bandlyst – naturligvis, dog ikke for de voksne. Når mine bedsteforældre havde kortklub, skulle man i herreværelset skære sig igennem cigarrøgen, og med tre børn på bagsædet i bilen kunne der sagtens ryges cigaretter af forældrene på forsædet. Men vi røg ikke, blev lovet et kørekort, hvis vi lod være, så sådan blev det. Dog blev det til et par smøger i smug, da vi i 6. klasse var på lejrskole i Skagen. Men siden da, har jeg aldrig røget.

Den 2. april 1967 blev jeg konfirmeret i Fausing Kirke af pastor Bielefeldt. Sognepræsten havde også konfirmeret min far. Samme år blev tronfølgeren gift med en fransk greve. Der forsamledes provoer med langt hår rundt om Storkespringvandet København, og noget af musikken blev kaldt pigtråd. Vi lyttede til radioprogrammet "Efter Skoletid" med værterne Jørgen Mylius og Hans Jørgen Skov, som spillede de nyeste plader med Peter Belli, Defenders og Hitmakers og fra det store udland bl.a. Beatles, Rolling Stones og Beach Boys. Da var alle musikerne blevet langhårede.

Seksdageskrigen i Mellemøsten gjorde alle utrygge. Martin Luther King og Robert Kennedy blev myrdet i USA.

Vikom i 1. real, og interessen for det modsatte køn havde næppe været større. Men de lidt ældre drenge, som havde knallerter, tog alle de piger, man selv havde et godt øje til. Sovjetiske tanks kvalte oprøret i Tjekkoslovakiet. Amerikanerne landede på månen, og 1960'erne forsvandt.

Detsamme gjorde det bondesamfund, vi kendte. Ejendomme blev opkøbt af de større gårde, og langt færre end før kom til direkte at leve af eller være beskæftiget i landbruget. Billeder af den virkelighed blev også tydelig i Drammelstrup. Min far havde sidst i 1960'erne overtaget Drammelstrupgård efter min bedstefar. Begge mine bedsteforældre døde i forårs månederne i 1972. Vores liv og verden stod stille i de dage, og ingenting blev som før.

Siden hen

Jeg forlod Drammelstrup i 1973. Vores yngste bror, Knud, overtog i 1992 gården efter vores forældre og førte landbruget videre på bedste vis. Men siden valgte han landbruget fra. Gården med bygninger og alt jordtilliggende blev for få år siden afhændet, og nu er det med en lidt underlig følelse, at man drejer fra ved hovedvejen og kører mod Allingåbro, forbi gården, gennem barndomslandet med bakkede marker og flade, vidtstrakte enge, det sted, den egn, som for altid vil have en helt særlig plads i ens liv og erindring.